

DIABETIK RETINOPATIYA: ZAMONAVIY DAVOLASH VA PROFILAKTIKA USULLARI

Abdullayeva Umida Faxriddinovna

“Zarmed” Universiteti “Davolash ishi” yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola diabetik retinopatiyaning rivojlanishi, diagnostikasi, davolash va profilaktikasi haqida batafsil ma'lumot beradi. Diabetik retinopatiya bu diabet bilan kasallangan bemorlarda ko'rish qobiliyatining yo'qolishiga olib keladigan jiddiy ko'z kasalligi bo'lib, uning davolashda zamonaviy usullari, shuningdek, diabetni boshqarish, qon shakarini nazorat qilish va sog'lom hayot tarzining diabetik retinopatiyaning oldini olishdagi ahamiyati ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Diabetik retinopatiya, Lazer terapiyasi, Intravitreal inyeksiyalar, Vitrektomiya, Diabetni boshqarish, Qon shakarini nazorat qilish, Profilaktika, Ko'z tekshiruvlari, Makula edemasi, Retina patologiyasi.

Abstract: This article provides detailed information on the development, diagnosis, treatment, and prevention of diabetic retinopathy. Diabetic retinopathy is a serious eye disease that leads to vision loss in patients with diabetes, and modern methods of its treatment are reviewed, as well as the importance of diabetes management, blood sugar control, and a healthy lifestyle in the prevention of diabetic retinopathy.

Keywords: Diabetic retinopathy, Lazer therapy, Intravitreal injections, Vitrectomy, Diabetes management, Blood sugar control, Prevention, Eye exams, Macular edema, Retinal pathology.

Аннотация: В статье представлена подробная информация о развитии, диагностике, лечении и профилактике диабетической ретинопатии. Диабетическая ретинопатия — серьезное заболевание глаз, вызывающее потерю зрения у пациентов с сахарным диабетом. В статье рассматриваются современные методы его лечения, а также важность управления диабетом, контроля уровня сахара в крови и здорового образа жизни в профилактике диабетической ретинопатии.

Ключевые слова: диабетическая ретинопатия, лазерная терапия, интравитреальные инъекции, витрэктомия, лечение диабета, контроль уровня сахара в крови, профилактика, осмотры глаз, отек макулы, патология сетчатки.

Diabetik retinopatiya (DR) — bu diabet bilan kasallangan bemorlarda ko'rish qobiliyatining pasayishiga olib keladigan va retinalarida o'zgarishlar keltirib chiqaradigan kasallikdir. Ushbu kasallik, ayniqsa, uzoq davom etgan diabet holatlarida va qon shakarini boshqarishda qiyinchiliklar yuzaga kelganda rivojlanadi. Diabetik

retinopatiyaning dastlabki bosqichlari simptomlarsiz bo'lishi mumkin, lekin kasallik rivojlanishi bilan ko'rishning pasayishi, hatto to'liq ko'rish yo'qolishi mumkin.

Diabetik retinopatiyaning sabablari va rivojlanish bosqichlari: Diabetik retinopatiya, asosan, qonda shakar miqdorining uzoq vaqt davomida yuqori bo'lishi natijasida retina tomirlarida o'zgarishlar sodir bo'lishi tufayli yuzaga keladi. Diabetda qon shakarining doimiy oshishi, retina tomirlarini zaiflashtiradi va ular orqali qon, suyuqlik va yog'li moddalarning retina to'qimalariga chiqishiga olib keladi. Bu holat retinaning zararlanishiga, ko'rishning pasayishiga va to'liq ko'rish yo'qolishiga sabab bo'lishi mumkin.

Diabetik retinopatiya uchta asosiy bosqichga bo'linadi:

Mikroangiopatiya — retina tomirlarida kichik o'zgarishlar, lekin simptomlarsiz davr.

Pre-proliferativ bosqich — retina tomirlarida katta o'zgarishlar, ammo ko'rish sezilarli ravishda pasaymagan.

Proliferativ bosqich — retina tomirlarining o'zgarishi va yangi qon tomirlarining o'sishi, ko'rishning jiddiy yo'qolishi.

Zamonaviy davolash usullari:

Lazer terapiyasi (Fokal va Panretinal Fotokoagulatsiya): Lazer terapiyasi diabetik retinopatiyaning rivojlanishini sekinlashtirish va ko'rishning pasayishini oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Fokal fotokoagulatsiya usuli o'zgarishlar yuzaga kelgan tomirlarga Lazer yordamida qizdirish orqali ularning oqishini to'xtatadi. Panretinal fotokoagulatsiya esa ko'proq keng qamrovli va retina bo'ylab yangi tomirlarning paydo bo'lishini to'xtatishga qaratilgan.

Vitreoretinal jarrohlik: Agar diabetik retinopatiya juda rivojlangan bo'lsa va qon tomirlaridan qon oqishi natijasida ko'rish jiddiy ravishda pasaygan bo'lsa, vitrektomiya jarrohligi amalga oshiriladi. Bu jarrohlikda shishgan yoki qonli retina to'qimalari olib tashlanadi va retina qayta tiklanadi.

Intravitreal inyeksiyalar: Diabetik makula o'edemi (DME) mavjud bo'lganda, intravitreal in'yeksiyalar samarali davolash usulidir. Bu inyeksiyalar retinada shishishni kamaytirish va ko'rishni tiklashga yordam beradi. Eng ko'p ishlatiladigan preparatlar orasida anti-VEGF (Vascular Endothelial Growth Factor) dori-darmonlar mavjud. Bu dorilar yangi qon tomirlarining o'sishini to'xtatib, retinada shishishni kamaytiradi.

Steroid inyeksiyalari: DMEni davolashda ba'zan steroid inyeksiyalari ham qo'llaniladi. Ular retina shishishini kamaytiradi va ko'rishning yaxshilanishiga yordam beradi.

Profilaktika va diabetni boshqarish

Diabetik retinopatiyaning oldini olishning eng samarali usuli — bu diabetni yaxshi boshqarishdir. Quyidagi profilaktik chora-tadbirlar muhim hisoblanadi:

Qon shakarini nazorat qilish: Qon shakarining darajalarini to'g'ri nazorat qilish,

diabetik retinopatiya rivojlanishining oldini olishning eng muhim qismidir. Diabetni boshqarishda ozuqa ratsioniga e'tibor berish, muntazam jismoniy mashqlar va dori-darmonlarni to'g'ri qabul qilish kerak.

Regulyar ko'z tekshiruvlari: Diabetik bemorlar har yili oftalmolog tomonidan ko'z tekshiruvlaridan o'tishi kerak. Bunda retinaning holati tekshiriladi va kasallikning dastlabki bosqichlarida aniqlanib, erta davolash boshlab yuborilishi mumkin.

Sog'lom hayot tarzi: Sog'lom turmush tarzini saqlash, ya'ni sigaret chekishdan voz kechish, spirtli ichimliklardan foydalanmaslik, to'g'ri ovqatlanish va muntazam jismoniy mashqlar qilish, diabetni boshqarishda va retinopatiyaning oldini olishda muhimdir.

Xulosa:

Diabetik retinopatiya — bu diabet bilan bog'liq ko'rish nuqsonlarining asosiy sababi bo'lib, uning rivojlanishini oldini olish va davolashda zamonaviy tibbiyotning ko'plab usullari mavjud. Diabetni boshqarish, muntazam ko'z tekshiruvlari va zamonaviy davolash usullari diabetik retinopatiyaning oldini olishda va uning salbiy ta'sirlarini kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Retinopatiyaning erta bosqichlarida davolash, ko'rishning saqlanib qolishini ta'minlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

American Diabetes Association. (2020). Standards of Medical Care in Diabetes. Diabetes Care, 43(Supplement 1), S1-S212.

Gupta, A., & Gill, M. K. (2020). Diabetic Retinopathy: Pathogenesis and Treatment. Springer Nature.

Zhang, X., Saaddine, J. B., & Chou, C. F. (2019). Prevalence of Diabetic Retinopathy in the United States, 2015–2018. JAMA, 322(9), 885-893